III. évfolyam — Arad, 1888. Junius 11. Hétfő — 158-ik szám

Szerkesztőség:
Kazinczy-utcza 1. sz., földszint.

Bérmentetlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.
Kéziratokat vissza nem küldünk.

Kiadóhivatal:
Petőfi-utcza 1. sz. (Ungerleider Albert könyvnyomdájában.)

Hirdetések díjszabás szerint.
Egyes szám **5** kr., ünnep- és vasárnaputáni szám **8** kr.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASAGI NAPI LAP.

Megjelen hétfőn és ünnepek után is.

Előfizetési arak:
Helyben házhoz hordva.

Egész évre	12 frt
Fél évre	6 frt
Negyedévre	3 frt
Egy hóra	1 frt

Vidékre postán küldve:

Egész évre	14 frt — kr.
Fél évre	7 frt — kr.
Negyed évre	3 frt 50 kr.
Egy hóra	1 frt 20 kr.

Hirdetések helyben fizetendők.
Százalékot nem adunk.

A király a delegácziókhoz.

— Az „Aradi Közlöny“ eredeti távirata. —

Budapest, jun. 10. A király, mint rendesen, mikor a delegácziók Budapesten üléseznek, előbb az osztrák delegácziót fogadta délben 12 órakor. Smolka elnök intézett üdvözlő beszédet Ő Felségéhez, mire Ő Felsége válaszolt. A magyar delegáczio fogadtatása egy órakor következett. A közös miniszterek mindkét delegáczió fogadtatásán jelen voltak A magyar delegáczió elnöke Tisza Lajos gróf, Ő Felségéhez intézett beszédében hivatkozott a nemzet áldozatkészségére, mely az ország véderejének a monarchia biztossága érdekében szükséges kifejtését nem fogja megtagadni.

A király válaszában mindenek előtt kiemelte, hogy azon kevés hónap alatt, mióta a delegácziókat körében látta, az európai helyzetben lényeges változás nem állott be. Legkedvesebb barátjának Vilmos német császárnak kimulása mély gyásszal töltötte el, de nagy megnyugvásárz szolgál, hogy a trónra lépett Frigyes császárral nem kevésbé bensö viszony köti össze. Monarchiánknak a külhatalmakhoz való viszonya a lehető legbarátságosabb. A kormány mindamellet a határaink biztositásáról és a véderőnek gyarapitásáról való gondoskodásból jelentékeny hitelt igényel, a minek oka Európa helyzetének tartós bizonytalanságában, valamint azon körülményben rejlik, hogy a többi állam harczképességének fejlesztésén folyton dolgozik. Monarchiánk el van határozva egyenrangu erővel és öröklött hazafisággal védeni a béke érdekeit, s ez által magasztos kötelességet teljesit. Isten segitségével képesek leszünk a netaláni fenyegető veszélyeket elháritani. A hadügyi kormányzat előterjesztéseiben mindazáltal lehető tekintettel volt a pénzügyi helyzetre.

A király szavait a delegáczió tagjai lelkesült éljenzéssel fogadták. Ő Felsége ezután cerclet tartott, s a delegáczió több tagját megszólitással tüntette ki.

A helyzetről. Csernátony a „Nemzet“-ben a következőket irja:

Azon nyilatkozatban, melyet a közösügyi bizottságok tagjai ma fognak hallani ő felségétől, aligha lesz valami meglepő. A helyzet olyan, a milyen volt a mult összel. Legfeljebb annyit mondhatni javára, hogy tul vagyunk a tavaszon, sőt itt a nyár is, és még sem sült el az a bizonyos „első ágyu“ melynek szavát, a kakuk- és fülemile-idényre jósolta meg nem egy politikai augur. Az európai láthatár azonban állandólag zavaros és az általános bizonytalanság nyomasztó érzete, nem hogy csökkent volna, de inkább növekedett. E szerint tehát a királyi szózat is alkalmasint csak azt adja értesülésünkre, a mit ugy is tudunk s a mi Cromwell ugy fejezett ki hajdan, hogy: bizzunk Istenben s tartsuk lőporunkat szárazon. Minden hatalommal jó viszonyban éltünk de mivel minden hatalom ugy fegyverkezik, folytonosan, mintha nem hinné, hogy soká élhet jó viszonyban az egyik vagy másik társával, hát mi sem maradhatunk el az önerősités versenyterén s kénytelenek vagyunk annál inkább készülni a háborura, mert őszintén óhajtjuk a béke fenntarthatását. O felsége bizonyára kellő kifejezést fog adni hánatának, hogy a béke ügye elvesztette egyik leghatalmasabb támaszát. Vilmos császárt, kinek uralkodása alatt a Németország és monarchiánk közti üdvös szövetség nemcsak létrejött, de nyilvánosságra is került, midőn némely fenyegető jelenségekkel szemében, komoly intés gyanánt szolgált az illetőknek. A nagy veszteség feletti fájdalmat azonban enyhiti a tudat, hogy Frigyes császárral is az előbbi bensö barátságban és szilárd szövetségben áll monarchiánk, miről biztosak vagyunk ugyan mindnyájan, de mégis örömmel fogjuk venni a további még nyugtatást is, ha ilyen a királyi beszédben foglaltatnék. Hogy nehéz áldozatokra van ismét szükség, az tény, de tartozunk azokat meghozni a monarchia és ebben hazánk állami és nemzeti biztonságának, mely nem tehető ki annak, hogy készületlenségünk, vagy félkészültségünk által támadásra bátoritsuk ellenségeinket.

A közös költségvetés.

Az összes szükséglet 139.157.324 frt, melyből levonva a fedezeti főösszeget, marad az összes tiszta szükséglet 136.216.880 frt és pedig 113,035.634 rendes és 23,181,246 rendkivüli szükséglet.

A főösszeg részletei ezek: a külügyminiszterium összes szükséglete 4,576,650 frt: a hadügyminiszterium (hadsereg 121.131,004 frt, hadi tengerészet 11.318,227 frt) szükséglete 132.449.231; a közös pénzügyminiszterium szükséglete 2.002,250 frt: a nyugdijak szükséglete 1.832.500 frt; a közös főszámszék szükséglete 129,193; a bosnyák megszálló csapatok szükséglete 4,523,000 frt.

A szükségletek fedezésére szolgál a már fenn kimutatott, illetőleg a nyers szükségletből levont 2,820,574 frt rendes bevételen kivül a közös határvámjövedék, mely 39,690,314 frtban van preliminálva. Ez összeget ha levonjuk a tiszta szükségleti összegből, marad fedezetlenül 96.518.566 frt, mely összegből azonban a magyar állam terhére előre levonandó 2 százalék, vagyis 1.930,371 frt 32 kr. ugy hogy a monarchia által fedezendő összeg 94.588,194 forint 68 kr.

A közösen fedezendő összegből a kvóta kulcsa szerint esik Ausztriára 66.211,736 frt 28 kr. Magyarországra 28.376,458 frt 40 kr. (A Magyarországra eső részhez azonban a bosnyák költségeken kivül még hozzá számitandó az előre levont 2 százalék.)

*

A közös kormány egy külön előterjesztésben 47·3 millió forintnyi rendkivüli hitel megszavazását kéri az 1887. évben megkezdett katonai óvintézkedések folytatására. A közös kormány e végből a következő határozat elfogadását kéri: „A közös kormánynak azon 16 millió forintra nézve, mely az 1887. évben megkezdett katonai óvintézkedések folytatására már felhasználtatott, az indemnitás, és egyszersmind a felhatalmazás megadatik, hogy további sürgős intézkedésekre 13·7 millió forintot (ebből 1·6 millió forintot a hadi tengerészetre) fordithasson. Felhatalmaztatik továbbá a közös kormány, hogy elutasithatlan és sürgős szükség esetén ezentul felmerülendő rendkivüli hadi szükségletekre a monarchia két államának kormányával egyetértőleg 17·6 millió forint erejéig kiadásokat tehessen.“

A hadügyminisztérium rendkivüli költségvetésében az ismétlő fegyverek beszerzésének folytatására 13.384,700 van felvéve; aczélbronz ostromlövegek, tartalék készletek beszerzésére 250,000 frt; a tüzérségi anyagszerek javitására 424,400 frt, a gyalogság uj szerelékének előállitására 1.500,000 frt. Az épitkezésekre előirányzott több kiadások: Przmyselben a már létező ideiglenes szerkezetü erődités állandósitására 500,000 frt, laktanyák berendezésére 200,000 frt, villamos világitási készülékek folytatólagos beszerzésére erősségek számára 40,000 frt, Krakóban egy tüzérségi szertár ujra építésére (a 400,000 frtnyi összes szükségletből) 100,000 frt, a tiroli erődités átalakitására és uj erődités épitésére (a 900,000 frtnyi összes szükségletből) 250,000 frt, a polai szárazföldi oldalerősitések épitésére (a 600,000, frtnyi összes szükségletből 200,000 forint, a határ biztositása végett Dalmáczia déli részébe kirendelt csapatok számára 120.000 frt; huszonkét gyalogezrednek a rendes békelétszám magasságáig eszközlendő kiegészitésére 698.470 frt; a tartósan elvezélylett és ennek következtében csapat szolgálatra nem alkmazható tisztek pótlása 832.835 frt: a rendes állomány feletti 2050 lovassági hátas ló és ugyanannyi katona további eltartására 758.610 frt; a rendes állomány felleti 988 tüzér további eltartására 340,551 frt; az ismétlő fegyverek használatában kiképezendő tartalékosok 7 napi fegyvergyakorlatára 800.000 frt.

A haditengerészet rendkivüli szükséglete: hajóépitésekre, torpedósajkákra fel van véve 1,420.000 frt; ágyukra 537.630 tengeri tüzaknákra és torpedókra 36.000 frt.

A hadügyminiszter a magyar delegáczió mult évi több rendbeli határozatára válaszképen előadja, hogy a magyar nyelv elsajátitásának megkönnyebbitése czéljából a katonai alreáltanodák I. és II. osztályaiban a hetenkénti tanórák száma egyről kettőre emeltetett. A tankönyveknek — történelmi tényekkel és a fennálló közjogi viszonyokkal való összhangba hozatala czéljából — megkezdett átvizsgálása tovább folytattatott. A magyarajku jelöltek által az őszön leteendő felvételi viszgálatok eredményéről a legközelebbi delegácziónak fog jelentés tétetni. A kisiparnak foglalkoztatásáról — a fennálló szerződések keretén belül — lehetőleg gondoskodva lett a hadügyminiszter válasza szerint és megigéri, hogy a jövőben is gondoskodni fog. — A szerződésileg le nem kötött czikkek szállitása — szól a hadügyminiszter válasza — elvszerűen a kisiparnak tartatik fenn. Az ilynemü szállitásokra, évenkint közhirré tétetnek a felhivások és a szállitandó czikkek lekötésénél, a magyar korona országaiból pályázók, mindig kellő figyelemben részesülnek. Végre, a szállitások általános deczentralizácziójának kérdését illetőleg megjegyeztetik, hogy az idevágó, nagyobb előmunkálatokkal járó tanulmanyok — a rendelkezésére állott idő rövidsége miatt — még be nem fejeztethettek, minek következtében az ezen tárgyról kivánt előterjesztések bemutatását későbbi időkre kell fentartania.“

*

Bosznia és Herczegovina közigazgatásának költségvetése az 1889. évre: a központi vezetés összes szükséglete 614.190: a beligazgatás összes szükséglete 2.016,186 frt; a pénzügyigazgatás szükséglete 3.248,379 frt: az igazságügyigazgatás szükséglete 512,840 frt. Fedezet: a beligazgatás czimen előirányzott bevétel 409,600 frt: az igazgatás czimén 2000 frt; a pénzügyigazgatás czimén előirányzott bevétel 9.022,450 frt; ebből 9.021,450 frt, rendes, 100 frt rendkivüli dézsmajövedelem, rendes 2.577,000 frt; jövedelmi és házbéradó, rendes 667,000 frt juh, kecske és sertésadó, rendes 362,000 frt: italmérési adó, rendes 50,000 frt vámjövedék rendes 744,000 frt; dohányjövedék, rendes 2.700.200 frt; sójövedék, rendes 1.076 000 frt; fogyasztási adó, rendes 90,000 frt; bélyegilletékek, rendes 548,700 frt; bányaügy, rendes 103,250 frt; állami telkek után fizetett haszonbérek, rendes 7000 frt; rendkivüli 1000 frt, összesen 8000 frt, ut- és révvám, rendes 12,000 frt; országos nyomda rendes 62,500 frt; lőpor, rendes 18,000 frt: kataszteri nyilvántartásból befolyó jövedelem, rendes 1800 frt.

E szerint a kiadások főöszege 9.392,595 frt, a bevételek főösszege 9.434,050 frt és igy marad fölösleg 41,155 frt.

A magyar delegáczió megnyitása.

A magyar delegáczió megalakulván, **Tisza** Lajos grófot választotta elnökül, ki a következő beszédet mondotta:

Mélyen tisztelt országos bizottság! A bizottság t. tagjainak, — azon gyakorlat kapcsán, mely szerint az elnöki szék ezuttal a képviselő tagok közül töltendő be, — reám esett megtisztelő választása folytán, elfoglalom ismét e helyet. Igyekezni fogok tiszttársaim támogatása, s a t. bizottság tagjainak szives elnéző jóakarata segélyével, elnöki kötelességemnek, erőm elégtelen voltának érzetében is megfelelni. (Eljenzés.)

Fogadja a mélyen t. bizottság, ugy tiszttáraim, mint magam nevében, mélyen érzett köszönetünket az iránt unk tanusitott bizalomért. Es legyen szabad mindjárt a bizottság nevében köszönetet mondanom a bizottság megalakitása körül fáradozott igen t. korelnökünknek és körjegyzőinknek. (Eljenzés.)

T. országos bizottság! Felesleges volna azon nagy felelősséggel járó és fontos teendők részletezésébe bocsátkoznom, melyek a bizottságra várnak. Annak végzendőit és hatáskörét megszabja a törvény — ismerjük azokat mindannyian. Azon határvonalat pedig, a melyen, hozandó határozatainban a bizottságnak tulmenni egyértelmü volna a nemzet anyagi erejének tulbecsülésével, innen maradni pedig koczkáztatása volna a monarchia védereje kellő fejlesztésének, a trón és monarchia bizottságának; a bizottság minden tagjának hazafisága és körültekintő belátása, meg fogja találni.

Figyelmen kivül azonban nem hagyhatjuk, hogy habár sikerült is mindeddig a békét fenntartani, sőt talán ma sem mutatkoznak oly jelenségek, melyek a békének egy napról a más napra megzavarását valószinüvé tennék, a nemzetközi viszony általánosságban már évek óta fokozódó ideges feszültségben szenved, mely megzsibbasztja az egyes államoknak belintézményeik fejlesztésére irányuló munkásságát, elvonja attól anyagi erejük nagy részét. Egyes államok közötti bizalmatlankodás a helyzet jelzője, melyben egyedüli nyugpontot a béke érdekében komolyan fáradozó hatalmak szövetsége képez. A gyuanyag egyre halmozódik a szélrózsa minden irányában. Atalános az érzés, hogy e helyzet a végtelenségig nem tartható, de annak megváltoztatására határozott lépést tenni, tekintettel az esetleges következésekből eredő felelősségre — mindenki vonakodik. Ily helyzetben egy véletlen, egymagában véve csekély inczidens és általános zavart idézhet elő. Erről nem felelhet egy állam sem, bármennyire óhajtja is a béke fenntartását. Mert ha az mindenemzetnek saját akaratától függ is, hogy ne támadjon és kerülje a konfliktusokat — ez az iránya a monarchia körültekintő óvatos külpolitikájának — az nem függ egyik nemzet elhatározásától sem, hogy esetleg védekeznie ne kelljen, hacsak már eleve el nem szánja magát, hogy rabigába hajtsa nyakát.

Erre pedig ez a nemzet nem adja oda magát. (Helyeslés!)

Bármennyire meg kellett is e nemzetnek utóbbi időben anyagi erejét feszitenie, hogy a százados mulasztásokat pótolja, bármily sulyosak legyenek is a terhek, melyek vállaira nehezednek, e nemzet soha nem késett és most sem fog késni abban, hogy kötelességét a trón és a haza iránt teljesitse. Általános helyeslés.

Szigoru takarékosság szemben mindendennel, a mi veszély nélkül elodázható, — korlátlan áldozatkészség szemben mindazzal, ami az állami lét feltételeinek biztositására mulhatatlanul szükséges: ez lészen a kormányelőterjesztésekre hozandó határozatainknál jelszavunk most is. Ez az, a mit vár tőlünk a nemzet.

Azok pedig csalódni fognak, a kik a monarchia egyik vagy másik államában az egyes nemzetgazdaszati tehát mindenik a lam anyagi forrá ait közvetlen és első h y n szabályoz kérdések tárgyalása kozben tett ölesebb nyilatkozatokból, avagy a nemzetközi viszonyokat érintő egyes inczidensek alkalmából, egyesek vagy párttö e ekek által megkisérlett tüntetésekből, melyeknek hordereje azonban sohasem kifelé, hanem tulajdonképen mindig a belpolitikai pártviszonyok ellen irányul, azt a következtetést akarják levonni, hogy a monarchia jelenlegi államszervezete annak akczióját kifelé megszibbasztja és abban reménykednek, hogy e monarchia. adott alkalommal nem lesz képes teljes erejét a kellő összhangban kifejteni.

Ha akad is nekünk egyszer-másszor osztó perünk itthon, teljes összhang közöttünk az alkotmányos fejedelmünk iránti rendithetlen hüségben és ragaszkodásban, az államfentartás kötelezettségének érzeté ben. (Élénk helyeslés).

A gondviselés iránt hálával eltelve, büszkén tekinthetünk körül. Nálunk a tetterő és munkaképesség delén álló alkotmányos fejedelem és az őt szeretettel és odaadással környező népek teljes összhangban munkálkodnak az állam, a monarchia javára. (Tetszés.)

Azon keblem mélyéből eredő fohászszal zárom ezen tisztán egyéni felfogásomat vázolt igénytelen szavamat:

Tartsa meg az egek ura e viszonyt fejedelem és nemzet között örök időkre, ez megrendithetlen támasza a trónnak, biztositéka a nemzet haladásának és felvirágzásának; adja az ég, hogy szeretett királyunknak népei boldogitására irányzott azon soha sem lankadó tett- és munkaereje még sokáig az évek hosszu során rendelkezésére álljon.

Eljen a király! (Elénk, hosszas éljenzés.)

Külföld.

Puttkamer elbocsáttatása. A német császárnak Puttkamerhez intézett első, május 27-ikéről keltezett kézirata csak meglehetősen általánosságban szólt és jóindulatulag hangzott. Az uralkodó ebben is csak azon óhajtást fejezte ki, hogy a választások hivatalos befolyása a jövőben elő ne forduljon. Bismarcknak a császárnál való kihallgatása után, junius 5-kén, Puttkamer állását ugyan megingottnak tartották, de nem hitték, hogy lemondása a közelben várható. Puttkamer azonban a császári kéziratra adott válaszában ingerült hangon tiltakozott a választás befolyásának szemrehánya sa ellen és azt állitotta, hogy azt csak kevés választásnál bizonyitották be; alárendelt közegek eljárásáért pedig őt nem lehet felelőssé tenni. A destructiv tendenczi kkal szemben hivatalnokainak nem adhatott más utasitásokat, mint a milyeneket tényleg adott. Puttkamer válasza a császárt állitólag igen kellemetlenül érintette és arra még szerdán este vagy csütörtökön reggel erős kifakadásokkal telt levélben válaszolt, a melynek következtében Puttkamernek nem maradt egyéb hátra mint rögtön beadni lemondását, a melyet a császár haladéktalanul el is fogadott. A császár kedd óta nem értekezett és — mint hiszik — nem is levelezett Bismarckkal és ily értelemben lehet csak szó arról, hogy az államminiszteriumot Puttkamer visszalépése meglepte. Puttkamer utódául Winter danczigi főpolgármester, Zevlitz-Truetschler grófot, Bötticher miniszter és Eulenberg-Botho grófot emlegetik. Arról mit sem tudnak, hogy egy nemzeti-liberalis párti képviselő is kombinacziobа volna véve. Ideiglenesen Herrfurt főkormánytanácsos végzi a belügyminiszteriumi teendőket. Jól értesült körökben az a hir van elterjedve, hogy még egy más ik miniszter is beadta lemondá...

Legujabb posta.

— A helyzetről irják a „Nord“-nak St. Petersburgból: A Tisza Kálmán magyar miniszterelnök beszéde által felidézett inczidensen kivül egy tárgy sem vonta magára a közfigyelmet Oroszországban, mely részvétlenül tekinti az europai helyzet lassankinti fejlődését. Europádan, mindenüt látjuk a bizmatlanság állhatatos fenmaradását, mely óriási készülődéseket idéz elő, és káros befolyást gyakorol az erejükön tul megterhelt nemzetek jólétére. A szükségesség, hogy e helyeztből bármily eszköz által megszabaduljanak, az egyedüli elfogadható magyarázatnak látszik ama bizonyos országokban uralkodó harcizas izgatottságra, melynek különben absurdnak kellene feltünnie, tekintve azt, hogy ezek a nemzetek mily rendületlen szamitó politikát folytatnak.

— **Spanyol miniszterválság.** A madridi lapok nagy részének véleménye szerint ministerválság áll közvetlen küszöbön. A kamarában a külügyminiszter kijelenté, hogy a kormány Marokkót illetőleg a status quo fentartását óhajtja.

Táviratok.

— A trónörököspár Zágrábban. —

Zágráb, junius 10. (Az „Aradi Közlöny“ eredeti távirata.) A trónörököspár szakadó esőben érkezett ma ide. A fogadtatás mindazáltal nagyszerü volt, s ezrekre menő közönség lepte el az utczákat.

Az iskolafelügyelői állás.

Mióta Simay István t. tanácsnok és iskolafelügyelő ur beadta állásáról való lemondását a közgyűléshez, azóta ennek az állásnak a mikénti betöltése képezi a legérdekesebb tárgyát ugy a tanügy férfiainak, mint ez intéző köröknek és általában a tanügy iránt érdeklődő közönségnek.

Minél közelebb jutunk ahoz az időponthoz, melyben ezen állás fölött határoznak, annál nagyobb hullámokat ver fel a kérdésnek mikénti megoldása.

Eleinte kétkedve fogadták a lemondás hirét, most azonban, hovatovább mind jobban beletörődnek s ugy veszik a dolgot, mintha az állás tényleg meg is üresedettvolna már.

Annyi a sokféle kombináczió, hogy hamarjában el nem tudnám mondani. Vannak, kik a mellett érvelnek, hogy Simay I. tanácsnok urat nem lehet nyugdijazni, mert munkaképesnek hiszik. Mások, kik közelebbről ismerik s tudják komoly betegségét, a nyugdijazás mellett vannak. E mellett aztán sokan harczolnak az iskolafelügyelői állás végleges beszüntetése mellett egy másik párt pedig határozottan az állás fentartása mellett küzd.

Beszélnek az állás betöltéséről is, s annyi kandidátust állitottak már, hogy a sok közül azt sem tudják, kiről is lehet komolyan beszélni. Meglehet, hogy az aspiransok még nagyobb számmal vannak, de szerénységük tiltja a nyilvános fellépést.

A sokféle kombináczió között van egy, mely nekem ujabb kombináczióra adott alapot.

Nevezetesen azt is tervezgetik, hogy az iskolafelügyelői állást mint különálló hivatalt szüntessék be, s kössék azt össze a leendő árvaházhoz választandó igazgatósággal vagy árvaatyasággal.

Ez az, mi nekem egy ujabb tervhez alapot adott.

Szerintem, ha majd a felügyelői állást más állással kötik össze, leghelyesebb volna a polgári iskolai igazgatósággal összekötni. Azt hiszem, nem gondolkodom lefogultan, ha azt mondom, hogy a városnak ez lévén a magasabb iskolája, legjobban illetné meg a felügyelőség ennek az intézetnek az igazgatóját.

Most már nagyon is közel vagyunk ahhoz az időhöz, melyben az ügy fölött döntenek, ezért jó lesz talán, ha az intéző körök ezt a szerény nézetet komoly megfontolásra méltatják, mert egyfelől a felügyelőség ezen igazgatóságnál a legilletékesebb, másfelől pedig egy haszonnal is jár.

Tudvalevő dolog, hogy a polgári iskola alsóbb osztályai tulnépesek. Azóta is emlékezhetnek még, hogy ezen tultömöttség ellen Arad sz. kir. város királyi tanfelügyelője, igen helyesen, egy közigazgatási bizottsági ülésen kifogást tett. A jelentkező-

ket azonban elutasitani nem szabad, s a folytonosan nagyobbodó áramlat miatt is a jövőre okvetlenül még egy párhuzamos osztályt kell felállitani, s ismét egy tanári állást szervezni.

Ha tehát összekötnék a felügyelőséget a polgári iskolai igazgatósággal s annak mondjuk 400 frt tiszteletdijat adnának, a felügyelőségnek eddigi 1360 frt. fizetéséből megtakaritandó 960 frtból lehetne a polgári iskolához egyelőre egy segédtanári állást szervezni. Igy meg volna illetékes kezekben az iskolafelügyelőség is és a mellett a város saját megterheltetése nélkül egy különben is okvetlenül szükséges tanári állást tölthet be.

A polgári iskola igazgatója korlátolt óramennyiség mellett továbbra is tanitana s ezenkivül végezné a felügyelői teendőket.

Szerintem a felügyelői állást egészen megszüntetni a mai körülmények között lehetetlenség is volna, mert a polgármester ur ő nagysága, ki jelenleg az iskolaszék elnöke, ezerféle halmozott teendői között, aligha ér rá az iskolák aprólékos ügyeivel annyit foglalkozni, hogy a felügyelő-gondnokot nélkülözhetné. S ha egyéb dolgokat is figyelembe véve, a felügyelői állást csakugyan fentartják, akkor a jelzett módot tartom iskolai és takarékossági szempontból legüdvösebbnek s azért ajánlom a t. intézők szives figyelmébe.

A—i.

Az

„ARADI KÖZLÖNY"

(Megjelen minden nap.)

Előfizetési feltételei.

Helyben házhoz hordva:

Egy évre	12 frt	— kr
Fél évre	6 „	— „
Negyed évre	3 „	— „
Egy hóra	1 „	— „

Vidékre szétküldve:

Egy évre	14 frt	— kr
Fél évre	7 „	— „
Negyed évre	3 „	50 „
Egy hóra	1 „	20 „

Vidéki t. előfizetőinket kérjük, hogy az előfizetési dijakat mielőbb beküldeni sziveskedjenek, hogy a lap pontos expedicióját fennakadás nélkül teljesithessük.

Az „Aradi Közlöny"
kiadóhivatala.

NAPTÁR.

Junius 11. Hétfő. Romai katholikus naptár: Barnabás Prot. naptár: Barnabás. Görög-orosz naptár: (május 30.) Izsák sz. Nap kél 4 óra 2 perczkor, nyugszik 7 óra 58 perczkor.

— „A Kölcsey könyvtár" kedden és szombaton délután 3—4 és pénteken délelőtt 11—12 óra közt használható.

HIREK.

Arad és vidéke.

— **Degenfeld Schomburg Kristóf** gróf táborszernagy, hadtestparancsnok három napi Aradon időzés után tegnap délben utazott el innen Nagyváradra. A táborszernagyot a várban állomásozó katonaság teljes tiszti kara élén Cronenbold tábornokkal kikisérte a pályaudvarra.

— **Az aradi lövészegylet** által tegnap a városliget fentartási költségei javára rendezett ünnepélynek egész délután kellemes, szép tavaszi idő kedvezett és már 6 óra előtt nagy közönség volt a ligetben, az este felé beállott borulás azonban sokat visszatartott a kirándulástól. Délután 4 órától kezdve késő estig a 33. gyalogezred itt időző zenekarának precziz játékában volt alkalma gyönyörködni a közönségnek. A hangverseny müsora ezuttal igen változatos volt. Délután 6 óra után a főbejárat melletti gyepen lég. gömböket eresztettek fel. Az érdekes látványosságnak természetesen sok nézője akadt. Este 9 órakor pedig kitünően sikerült tüzijátékot rendezett Bartscht Károly, Stuwert jóhirü tanitványa. Különösen rendkivüli tetszést keltett a ligetben létesitendő óriási szökőkut tüzvázlata.

— **Választások az izr. hitközségnél.** Az aradi izr. hitközség kebelében tegnap ejtetett meg a tisztujitás. Hogy a választás iránt ezuttal mily rendkivüli érdeklődés mutatkozott, eléggé igazolja ezen körülmény, hogy 335 szavazásra jogositott közül 287-en vettek részt a választáson. Reggel 8 órakor kezdődött meg a titkos szavazás és egészen délutáni 6 óráig tartott. A szavazatszedőbizottság elnöke Lusztig Adolf, tagjai Inkei Emil, Sonnenfeld Károly, Preisach Vilmos, Steiner Adolf, Assael Armin, Hollaender Ignácz, Spitzer Ignácz és jegyzője Rosenberg Lipót voltak. Elnöknek megválasztatott 284 szavazattal Bing Vilmos, ezen állásra kaptak 1—1 szavazatott: Winter Adolf dr. és Schuster Illés dr. Egy szavazólap üresen adatott be Az alelnöki állás előre kifejezett reményünkhöz képest töltetett be; Schuster Illés dr. választatott meg es állásra 157 szavazattal, mig ellenjelöltje Kohn S. N. 129 szavazatott kapott. Az elnök és alelnök választásnak eredményét fél 8-kor hirdette ki a választás elnök és azt a jelenvolt nagyszámu választók hosszantartó zajos éljenzéssel fogadták. A többi szavazatok összeszámitása egészen fél 10-ig eltartott. Választmányi tagoknak megválasztattak: Pollak Gyula dr. 280, Wallfisch Armin 275, Sonnenfeld József 272, Neuman Dániel 266, Löwinger Sándor 275, Lusztig Mór 270, Weisz Dávid 257, Elias Armin 257, Preisach Vilmos 250, Inkei Emil 228, Schwarcz Zsigmond 223 ifj. Weisz Sándor 220, Klein Mór 201, Schwarcz Simon 198, Krausz József 180, Bing Ede 178, Kohn S. N., kinek mint az alelnökségre kapott 129 szavazatát hozzá számitották azon 45 szavazathoz, melyet a választmányi tagságra kapott 174, Lusztig Adolf 174, Pollák Károly 169, Sonnenfeld Károly dr. 165, Assael Adolf Abrahám 162, Winter Adolf dr. 161, Hecht Manó 161, Mittler Zsigmond 158, Steiner Adolf 158, Blau Bernát 157, Plesch Herman 156, Adler Lipót dr. 156 és Braun Mór 150 szavazattal. — Ezeken kivül legtöbb szavazatot kaptak Pollak Adoff 140, Spitzer Ignácz 138, Nemess Zsigmond dr. 130, Szalay Manó 125, Reisinger Zsigmond 118, Hauser Mór dr. 116, Klein Ignátz 116 és Baumann Benedek 112 szavazatot.

— **Az aradi dalkedvelők egyletének** alapszabályait a m. kir. belügyminiszter a jóváhagyási záradékkal ellátva leküldte.

— **Uj jogtudorok.** A budapesti kir tudomány. egyetem városunk kedvelt és szép tehetségü fiát Schartner Sándort szombaton délben avatták fel jogtudorrá. Ugyanez alkalommal avatták fel Ladics László — Aradon is előnyösen ismert — békésgyulai törvényszéki joggyakornokot.

— **Közegészségügyi pályázat.** Az országos közegészségi egyesület nyilt pályázatot hirdet a következő kérdésre „A pályázó irja le a nép épitkezését az ország különböző vidékein; mutassa ki az abban tapasztalható egészségügyi hiányokat, és tegyen javaslatot, miképen volnának az ország különböző vidékein a nép lakházai czélszerüen, egészségesen és olcsón épitendők és berendezendők. A pályázó legyen figyelemmel a különböző vidékeken rendelkezésre álló épitőanyagokra, a nép viszonyaira és szokásaira. A leirást és javaslatot lássa el tölvilágositó ábrákkal." A pályadij 100 arany, azonban megfelelő második munka beérkezése esetén egy 50 aranyos második dij is kiadatik. A pályamunka beküldésének ideje 1890. január 31. A pályadij az 1890-diki közgyüléseu adatik ki. A jutalmazott kézirat az egyesület tulajdona. A kézirat tisztán, lapszámozva, féloldalra és félhasábra legyen irva; az ábrák külön papirra külön rajzolandók és számozandók. A pályadijat csakis valóban érdemes munkának adják ki.

— **Az aradi önkéntes uj tüzoltóegylet** tegnap délelőtt 10 órakor Novotny Lajos elnöklete alatt tartott parancsnoksági ülésen tárgyalta a városnak átiratát az uj mászóház épitésére vonatkozólag. A karparancsnokság kimondta, hogy az épitendő uj mászóház költségeihez mivel sem járulhat, mert nincs erre tőkéje. Ismételten fel fogja tehát kérni a várost, hogy e kis áldozatot, mivel egy ily épület emelése jár, a közhasznu intézmény érdekében tegye meg.

— **Uj tolmács.** A temesvári kir. tszék a vingai kir. járásbirósághoz: Szepsy Lajos vingai kir. postamestert állandó német tolmácscsá nevezte ki.

— **A bocskor élelmi czikk-e?** Erre a kérdésre a lugosi járásbiróság igennel felelt azon bünügyében, mely J. Stefán ellen indittatott s ennek 1887. Február 26-án kelt itélete fellebbezés folytán a törvényszék elé terjesztetett s a melyben ez vádlottat egy bocskor eltulajdonitása miatt, a kih. törvény 126. §. alá tartozó tulajdon elleni kihágásban mondotta ki bünösnek. A kir. tábla 1888. május 23.án ezen s még más szabály talanságok miatt is a törvényszék itéletét megsemmisitette, mert a bocskor vagy a bocskornak való bőranyag sem élelmi sem élvezeti czikket nem képez s igy jelen esetben tulajdon elleni „kihágásról" szó sem lehet.

— **A dohány jövedék árjegyzékei.** Hogy a közönség a dohányjövedék által forgalomba bocsátott gyártmányok sokféle nemeiről tudomást vehessen, a pénzügyminiszterium intézkedett, hogy az általános forgalomban levő dohánygyártmányok s a különlegességek árjegyzékei külön-külön füzetekben kinyomattassanak. Az általános forgalomban levő dohánygyártmányok árjegyzékének ára 2 krajczár, a különlegességek, valamint a valódi havanna szivar különlegességek árjegyzéke pedig pedig külön 1—1 krajczár. Az árjegyzékek a dohánytőzsdékben kaphatók.

— **A makói főorvos,** Novák József dr, lemondott állásáról, miután Szabadkán városi kerületi orvosnak és palicsi fürdőorvosnak választatott meg.

— **Philloxera Temesvárott.** Gerger Ede Temesvár város philloxera-biztosa a temesvári szőllőkben megejtett kutatásaiból azon szomoru meggyőződést meritette, hogy a philloxera a temesvári szőllőkben is megkezdte pusztitó működését.

HAZÁNK és a FŐVÁROS.

— **Napoleon herczeg Budapesten.** A „Pesti Hirlap" megbizható oldalról arról értesül, hogy a mult héten Napoleon Viktor herczeg, a franczia császárpártiak trónjelöltje, a legnagyobb incognitóban fővárosban időzött, s hogy Türr tábornok és Apponyi Albert gróf társaságában többek közt Margitszigeten is megfordult.

— **A belényesi zászlósértés** ügyében irja a nagyváradi „Szabadság" teljesen megbizható forrásból, hogy a vizsgálat kétségtelenül kideritette, miszerint a gimnáziumról a lobogó levételét és a csatornába lökését egy Borgován Aurél nevü 6 oszt gim. tanuló eszközölte s csak ezután tétette vissza az igazgató a zászlót. Hogy miért maradt az igazgató ur szavai szerint azalatt akartak kivonulni Schlauch püspök elé, azt persze tudni nem lehet, bár igen kétséges, hogy épen most akartak magyar lobogó alatt kivonulni, mikor azelőtt soha semmiféle esetben nem tették azt. Különben is nem egy hanem három zászlóról van szó s ez utóbbi kettőre vonatkózolag is folyik a nyomozás. Megemlitjük egyuttal, hogy Beliczei Sándor főszolgabirókit a főispán nyomozás inditására hivott fel, a vizsgálatot erélylyel folytatja, de az esetről még eddig semmiféle jelentést nem tett.

— **A molnárfiu sorsa.** Hátszegről irják a „Bud. Hirlap"-nak a következő érdekes történetet: Egy hónap óta egy Danilescu nevü volt bukaresti egyetemi tanár tartózkodik Hátszegen apósánál, egy odavaló kereskedőnél. Danilescu magyarországi származásu, egy Hátszeg környékén fekvő falu molnárjának a fia. Még be sem fejezte tanulmányait. mikor már kiment Oláhországba, ott tanult tovább, mig végre Bukarestben tanári diplomát szerzett, Azalatt idehaza nem tett eleget katonai kötelezettségének. Ezért, mikor évekkel ezelőtt itthon járt, a csendőrök el akarták fogni, mint katonaszökevényt. De sikerült szerencsésen kimenekülnie Oláhországba, ott a szerencse kedvezett neki, fokról-fokra emelkedett s végre a bukaresti egyetem tanára lett. Igen tekintélyes állást foglalt el, egy időben annak is hire járt, hogy a közokt. ügyi miniszt. tárcza vár rá. Hátszegen közbe-közbe mindig hallottak felőle, most már nem is kellett a katonaságtól tartania, haza jöhetett bátran. Most egy hónapja meg is jelent Hátszegen s azóta itt tartózkodik. Eleinte ugy tudták, hogy csak szünidőre jött haza, de egy idő óta nagyon különös hirek kezdenek keringeni Hátszegen. Lehetséges, hogy nem egyebek puszta városi pletykánál; annál inkább szükséges az érdekelt félre nézve is, hogy nyilvánosságra hozataluk által az ügy tisztázódjék Azt beszélik Hátszegen, hogy Danilescut Bukarestben felfüggesztették egyetemi tanári állásától s nem is fog oda többé visszatérni. Sőt mi több, azt is beszélik, hogy a román kormány Danilescut kiutasitotta, mert kitünt, hogy orosz szolgálatban áll. Mindezeket a hireket, valamint az ő mostani hátszegi tartózkodását ottani körökben sokféleképen kommentálják.

— **Rövid hirek.** A muzeum és az orsz. képtár igazgatóinak elmozditásáról terjesztett hireket a „Nemzet" alaptalanoknak mondja. — A pozsonyi hajóhidat szétrombolta egy kövel terhelt hajó, s a közlekedés egyelőre megszünt. — Selmeczbányán W. L. kereskedő egyik segédje 7500 frtot sikkasztott s midőn nyomára jöttek, kivégezte magát. — Tiszabecs szatmármegyei községet lassanként elmossa a Tisza s már vagy harminez házból kellett a lakosságnak kiköltözni. — Egy bajor báró, Schirdinger Frigyes nevü, csalást, lopást és sikkasztást követett el Miskolczon s most rendőrileg köröztetik; elegáns megjelenésü, 33 éves férfiu. — Uj-Bessenyőn hatósági tilalom daczára földet ástak egy veszélyos helyen, a föld beomlott s hat embert temetett el, kik közül kettő szörnyet halt, a többi sulyosan megsérült. — Nápoly városa még mindig az a város, a hol a legtöbb gyilkosság történik; a mult évről szóló hivatalos kimutatás 136 gyilkosságot jegyzett fel.

MEGHALTAK ARADON.

(Junius 2-től junius 9-ig.)

Belváros: Szappanos, született Kiss Julia, 34 éves, ácsmester neje, vérfolyás. Mick Anna, 61 éves, gazdasszony, tüdőlob. — Gömöri Emma, 29 éves, vendéglős neje, gümőkor.

Pernyáva: Fuhrmann József 2 éves, napszámos fia, torokgyik. — Hegedüs György, 2 hónap, czipész fia, bélhurut. — Szabó József, 41 éves, napszámos, gümőkor — Lugosi Ferencz, 4 éves, kőmüves fia, agylob. — Schoor József, 73 éves, városi szegény, végelgyengülés.

Pernyáva: Takács Mari, 29 éves, ács özvegye, tüdővész. — Kereki Róza, 5 hónapos, cseléd leánya, bélhurut. — Karmaszin Erzsébet 71 éves, napszámos özvegye végelgyengülés. — Ring Vilma, 11 hónapos cseléd fia, hörglob.

Ujtelep: Varga István, 4 hó, mozdonyvezető fia, bélhurut. Nagy Mária, 4 hó, váltóőr leánya, aszkór. Jung János, 4 hét, napszámos fia, gyomorhurut.

Temesvár junius 9-én:

81. 57. 11. 13. 34.

Bécs, junius 9-én:

87. 26. 8. 79. 16.

Közlekedés.

A vonat

	ind.	Aradról	érk.	Aradra
Csabai vegyesvonat	regg.	6.20	este	7.—
Budapesti személyvonat	d. u.	12.31	regg.	5 45
„ „	este	9.17	d. u.	4.10
Erdélyi vegyesvonat	d. u.	4.30	d. e.	8.42
„ vegyesvonat Radna-Lippáig	d. u	2.17	d. e.	7.38
„ személyvonat	regg.	6.—	d. e.	11 89
Temesvári vegyesvonat	regg.	6.05	d. e.	9 27
„ „	d. u.	5·48	este	8.14
Borossebesi vonat	regg.	6.30	regg.	9.36
„ „	d. u	4 40	este	6 07
Szegedi gyorsvonat	regg.	7.—	regg.	8.14
„ személyvonat	regg.	4.40	este	8.50
„ „	d. u.	3.17	d. u.	7 50

Felelős szerkesztő:
HINDY ÁRPÁD.

NYILTTÉR.*)

ÜGYVÉDI IRODÁMAT

Szabadságtér 12. sz.

(vaskapu) I. emeleten

megnyitottam.

Dr. Szende Tivadar,

307 1—3 köz és váltó ügyvéd Aradon.

*) E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a Szerk.

Az élvezetek egyik legolcsóbb és legkellemesebb neme, mely testünket felüditi, zsibbadásnak induló idegeinket napi munkáink teljesitésére képesebbé teszi, vérünk rendes forgását előnyösen elősmozditja s lelkünk kedélyvilágának vidámságát kedves hangulatba tartja a „fürdés."

A fürdés, kiválólag a gőzfürdéssel járó dörzsölés (Frotiren) övetkeztében a testnek felbőre lehámlik, a bőr likacsai kitisztulnak s igy lehetővé tétetik, hogy testünk, a belőle kifejlődő s egészségünkre kártékonyan ható maró, sós nedvektől megszabadittassék; ezáltalegészségünk biiztosittatik.

Hogy ezen önmagunk iránt tartozó kötelességünknek lehetőleg eleget tehessünk.

Simay István a „Maros"-gőzfürdő tulajdonos

a fürdési dijak oly méltányosan állapitotta meg, hogy azt mindenki használhatja. — **Télen át reggel 7 órakor nyittatik a fürdő.**

GŐZFURDÓ.

Egy személy-jegy	70 kr
10 db. bérlet-jegy	5 frt 70 kr.
Egy deák-jegy	40 kr.

USZODA ZUHANYNYAL

nyáron át nyitva van.

HIDEG GYÓGY-FÚRDÓ.

Egy személy-jegy	50 kr.
15 darab bérlet-jegy	6 frt 75 kr.
30 „ „	13 frt 50 kr.
Mossással egy személy	70 kr.

A váróteremben hideg étkek és italok mérsékelt árak mellett kiszolgáltatnak.

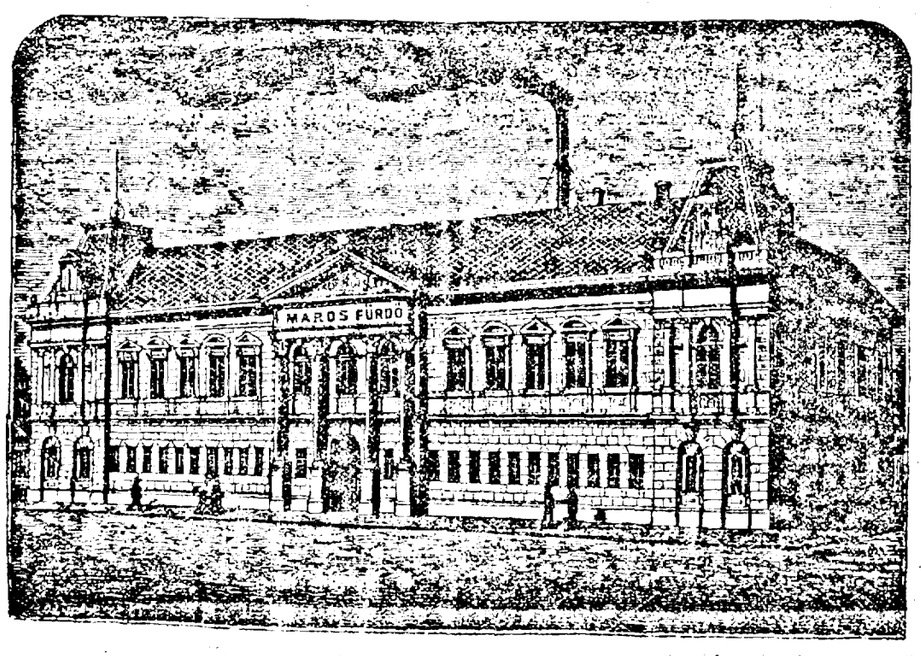

VAS- és MOOR-FÜRDŐ.

Egy személy-jegy	1 frt — kr
10 darab bérlet-jegy	9 frt 50 kr

MÁRVÁNY-KADFÜRDŐK.

Ruhával	50 kr.
Ruha nélkül	40 kr.
10 darab bérlet-jegy	3 frt 50 kr

VILLANY-FÜRDŐ.

Egy személy-jegy	70 kr.
10 db. berlet-jegy	6 frt 50 kr.

Külön ruha-dijak:

1 lepedő vagy palást	7 kr.
1 törülköző	3 kr.

Pénztárnyitás: nyáron reggeli 6 órakor. télen reggeli 7 órakor.

SZÜRT MAROS-IVOVIZ eladásra is kavi bór nyujtatik. Előjegyezni a pénztárnál lehet.

Nyomtatja és kiadja Ungerleider-féle könyvnyomda Aradon.